Öfversigt af Allmänbildande Föredrag

som hållits av Göteborgs Högskolas lärare H.T. 1891 - V.T. 1899

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Gustaf Cederschiöld** (1849-1928) har digitaliserats i mars 2009 från University of California av Google Books och anpassats för Projekt Runeberg i oktober 2015 av Ralph E.

to

ÖFVERSIKT

AF

ALLMÄNBILDANDE FÖREDRAG

som hållits af goteborgs högskolas lärare

H. T. 1891—V. T. 1899

SAMMANFATTAD AF

GUSTAF CEDERSCHIÖLD dÖTEBORO

\VETTERоREN & KERBER

Pris: 35 öreÖFVERSIKT

AF

ALLMÄNBILDANDE FÖREDRAG

SOM HÅLLITS AF GÖTEBORGS HÖGSKOLAS LÄRARE H. T. 1891—V. T. 1899

SAMMANFATTAD AF

GUSTAF CEDERSCHIÖLD GÖTEBORG
WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI
1899

Och enär en sammanfattning af hithörande uppgifter icke vid något tidigare tillfälle blifvit utförd, beslöto Högskolans lärare att låta redogörelsen omfatta hela den tid, Högskolan hittills varit i verksamhet, alltså Sept. 1891—Maj 1899 eller åtta läsår. Utarbetandet af redogörelsen uppdrogs åt undertecknad.

1 På samma gång som Högskolans Ordningsstadga beträffande s. k. enskilda föreläsningar och öfningar uttryckligen bestämmer, att dessa afse att gifva Högskolans lärjungar »en sammanfattande och vetenskapligt hållen handledning vid inhämtandet af examensfordringarna», medgifver stadgan äfven andra än Högskolans lärjungar tillträde till ifrågavarande kurser. Dessa utanförstående, de s. k. auskultan terna, hafva att särsk. anmäla sig samt att erlägga en ringa afgift, beräknad efter antalet veckotimmar.

Antalet auskultanter har varit:

1891 h. t 15 1895 h. t 6 1892 v. t II 1896 v. t » h. t > h. t 36 1893 V. t 1897 V. t l6 > h. t > h. t 4 1894 V. t 1898

V. t 8 > h. t 19 * h. t 3 1895 V. t 28 1899 V. t 5

Bland auskultanterna märkas åtskilliga lärare och lärarinnor vid under- visningsanstalter i Göteborg.4

I. På Högskolan och enligt dess arbetsordning.

De ”offentliga” föreläsningarna skola, enligt § 14 af Högskolans ordningsstadga, »afse att gifva lärjungarne en närmare kännedom af något visst område inom den föredragna vetenskapen och skola anordnas så, att nnder årens lopp olika huf-vudgrenar af vetenskapen erhålla sin belysning. — Dessa föreläsningars antal bestämmes dels med hänsyn till det föredragna ämnets beskaffenhet, dels ock med hänsyn till den föreläsaren i öfrigt åliggande undervisningsskyldighet.

Tillträde till de offentliga föreläsningarna är, efter anteckning å en för hvarje föreläsningsserie i sådant ändamål framlagd lista, öppet för hvarje Högskolans lärjunge och dessutom, i den mån förhållandena det medgifva, för utom Högskolan stående åhörare.»

Sedan Högskolans öppnande hafva dess lärare hållit följande serier af offentliga föreläsningar.

Hj. Edgren (prof. 1891—93): Mindre dikter samt Lancelot and Elaine af Tennyson (10 förel., h. t. 91); — Shakespeare's Othello (8 förel., h. t. 92);

A. Kock (prof. 1891—93): Fornsvenska och Forndanska ordspråk (8 förel., v. t. 92); — Om språkets förändring (4 förel., v. t. 93).

K. Warburg (prof. 1891 — 99): Svensk konst och svensk konstteori under gustavianska tiden (9 förel., h. t. 91); — Lessing samt Goethes och Schillers Sturm und Drang-tid (17 förel. under h. t. 92 och v. t. 93); — Esaias Tegnör (11 förel., v. t. 94);

— Rafael, jämte en inledande ofv ersikt öfver hans föregångare och förutsättningar i Italiens konst (10 förel., h. t. 95); — Ve-lasquez och hans konst (2 förel., h. t 98).

E. Carlson (prof. 1891 —93): Det stora nordiska krigets återverkan på fosterlandets inre utveckling (6 förel., v. t. 92);

— Historiens ställning som vetenskap i våra dagar (x förel., v. t. 92); — Kristoffer Columbus och upptäckten af Nya världen (5 förel., v. t. 93).

J. Vising (prof. 1891—99): De romanska språkens uppkomst (6 förel., v. t. 92); — Dante (8 förel., h. t. 93); — Den äldsta franska litteraturen (9 förel., h. t. 97).

J. Paulson (prof. 1891—99): Sophokles Aias (3 timmar i

kj5

veckan v. t. 92); — Grekernas teater och skådespel (4 förel., v. t. 93); — Den iebanska hjältesagan i den grekiska tragedien (9 förel., h. t. 94); — Om samhällsklasserna i den fornromerska staten (4 förel., v. t. 96); — Aristophanes och hans komedier (7 förel., v. t. 97).

V. Norström (prof. 1891 — 99): Naturalismen i vår tids filosofi (4 förel., v. t. 92); — Inledning till den praktiska filosofien (16 förel., h. t. 93); — Platos Staten (11 förel., v. t. 96); — Hvad innebär en modern ståndpunkt i filosofien? (8 förel., v. t. 98).

G. Cederschiöld (prof. 1893—99): Om svenskan som skriftspråk (11 förel., v. t. 95); — Erikskrönikan, ett historiskt epos från folkungatiden (9 förel., h. t 98).

F. Holthausen (prof. 1893—99): Geschichte der alteng-lischen Litteratur (6 förel., v. t. 94); — Chancers Leben und Dichtung (7 förel., h. t. 96); — Deutsche Statseinrichtungen (7 förel., v. t. 99).

L- Stavenow (doc. 1894 — 95, prof. 1895—99): Den stora engelska revolutionen i det ifde århundradets midt (9 förel., h. t. 94); — Frihetstiden (10 förel, v. t. 97)

O. E. Lindberg (e. o. lärare 1891—94, docent 1894—98, prof. 1898—99): Mohammed och Koranen (8 förel., v. t. 96); — Drag af de spanska morernas lif (8 förel., h. t. 97).

R Kjellén (doc. 1891—99): Grundtanken och sammanhanget i Sveriges statsskick af 180g (5 förel., v. t. 92); — Den arktiska forskningen och dess topografiska resultater (9 förel. v. t. och h. t. 93); — fapan, världens nya stormakt (14 förel., h. t. 96 och v. t. 97); —Inledning till Sveriges geografi (5 förel., v. t. 99).

A. U. Bååth (doc. 1891 — 99): Hjältesångerna i den äldre Eddan (3 förel., v. t. 94).

E. Liljeqvist (doc. 1894—99): Antik oeh moder?i sofistik (11 förel , v. t. 95); — Inledning till psykologien (8 förel., h. t. 98).

Elias Janzon (doc 1895 - 99): Den romerska kärlekslyriken (5 förel., v. t. 97); — Q. Horatius Flaccus, hans lif och diktning (7 förel., v. t. 99).

J. Mortensen (doc. 1898—99): Medeltidsdramat i Frankrike (6 förel., v. t. 98).

La6

Antal ahörare (utan frånräkning af de för två eller flere serier gemensamma namnen) vid de offentliga föreläsningskur-

serna: h. t. 1891 (2 serier).... .. 1409 v. t. 1892 (6 »)•••• h. t. » (3 •)••• .. 923 v. t. 1893 (5 »)••• .. 1644 h. t. » (2 »).... .. 798 v. t. 1894 (3 » b- .. 1163 h. t. * (2 »)•••• .. 720 v. t. 1895 (2 »)•••• .. 483

h. t. 1895 (2 serier).... •• 943 V. t. 1896 <3 » .. 956 h. t. » (2 »).... .. 697 v. t. w 00 sO ^4 (3 »)•-• •• 753 h. t. '> (2 »)••• .. 566 v. t. 1898 (3 »).... •• 457 h. t. » (3 » V. t. ON ON 00 M (3 .. 526

Till Högskolans offentliga föreläsningar kunna äfven räknas de, med hvilka under de senaste åren nyutnämnda professorer börjat sin undervisning; dessa inträdesföreläsningar hafva nämligen, liksom de vanliga offentliga, varit fritt tillgängliga för allmänheten samt därjämte varit ganska populärt hållna. De hafva också varit talrikt besökta. Följande inträdesföreläsningar hafva hittills förekommit:

Die Entstehung des älteren englischen Dramas af F. Holt-hausen (i febr. 94);

Om s. k. subjektlösa satser i svenskan af G. Cederschiöld (10 sept. 94);

Orn förhållandet mellan politisk historia och kulturhistoria af L. Stavenow (14 nov. 95);

Semiterna och bokstafsskriften af O. E. Lindberg (8 sept. 98).

Medan tillträdet till de ofvan nämnda föreläsningarne varit fritt, har däremot en ringa inträdesafgift erlagts vid de föreläsningar, som hållits af e. o. lärare i franska, nämligen

M. Gandolphe, som föreläst: Le rojnan fra?ifais dans notre siede, et plus partieulierement le roman contemporain (1 L i veckan okt.—15 dec. 95, febr.—april 96); — La comédie classique du XVIIme siede (1 t. i veckan okt.—15 dec. 95); — La tragédie classique du XVIIme siede (1 t. i veckan febr.—april 96); — Victor Hugo (1 t. i veckan febr.—april 97); — La vie intelledu-

La7

elle contemporain en France (i t. i veckan febr.—april 97); — Les femmes savantes de Mollere (1 t. i veckan febr.—april 97).

E. Avenard, som föreläst: Les salonsfranpais au XVIIIme siecle (1 t. veckan h. t. 98); — Alfred de Musset, sa vie, ses poésies, son théatre (1 t. i veckan h. t. 98).

Slutligen bör omnämnas, att Högskolan firat två minnesfester, hvarvid tal hållits och allmänheten haft fritt tillträde, nämligen den 8 dec. 1894 till Gustaf II Adolfs minne och den 12 maj 1896 till Gustaf Vasas. Vid bägge tillfällena har minnestalet hållits af L. Stavenow.

II. Utom Högskolan inför allmänheten

eller inför sällskap eller föreningar af bildade personer, som e] tillhöra visst fack.

Närmast likartade med de under I omtalade offentliga å Högskolan hållna föreläsningarna äro de, som här sammanförts till en grupp, nämligen de, som på olika ställen mot inträdes-afgift hållits för den bildade allmänheten, och de, som blifvit upplästa inför sådana lärda och vittra sällskap, som icke utgjorts af personer tillhörande samma fack.1 Ämnena äro till största delen desamma som i I.

Offentliga föreläsningar hafva hållits af

J. Paulson i Landskrona öfver Sophokles Konung Oidipus (1 förel. h., t. 95) och Sophokles Antigone (1 förel., h. t. 95) samt i Helsingborg (å därvarande föreläsningsförening) om Samhällsklasserna i Rom (2 förel., h. t. 96).

1 Föredrag för lärare upptages under III.

Äj8

R. Kjellén i Stockholm om Japan och Europa, Japanska tijsbilder (3 förel., v. t. 98), i Skara Japanska lijsbilder (1 förek, v. t. 98) samt i Jönköping (å därvarande föreläsningsförening) Japan och Europa, till belysning aj den gula Jaran (2 förel., h. t. 98).

A. U. Bååth i Göteborg (å Handelsinstitutets sal) om Kärlek i Jorna dagar, skalden Kor maks saga (1 förel.) och Kvädet om tiggaren Skide (1 förel.).

Göteborgs Kongl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle är

visserligen, som namnet angifver, i hufvudsak ett lärdt sällskap, och det kunde därför tyckas, som borde de i detta sällskap hållna föredragen icke anföras i detta sammanhang. Men på grund däraf, att Vetenskaps- och Vitterhetssamhället omfattar representanter dels för många sinsemellan vidt skilda vetenskapsgrenar, dels äfven för vitterhet, tekniska yrken och industri, har det blifvit vanligt, att vid de ordinarie sammankomsterna de föredragande beflitat sig om en populär och lättfattlig form. En sådan form är naturligtvis nödvändig vid årshögtiderna (d. 24 jan.) och andra festliga tillfällen, då allmänheten inbjudes att närvara.

I Vet.- och Vitt.-samhället har prof. Hj. Edgren varit ordförande för v. t. 1893, Pr°f- K. Warburg för åren 1895 och 1896; prof. J. Paulson har varit sekreterare från maj 1892 till mars 1899, då han afgick och prof. J. Vising valdes i hans ställe. I egenskap af sekreterare har prof. Paulson vid årshögtiderna (d. 24 jan.) hvart och ett af de senaste sju åren hållit minnestal öfver Samfundets under det gångna året aflidne ledamöter.

Inom Samhället hafva följande af Högskolans lärare hållit föredrag öfver här augifna ämnen:

Hj. Edgren : Kritisk Jramställning aj Pcnkas åsikter om ariernas urhem (3/io 92).

A. Kock: Peder Låles ordspråk (7/12 91).

K. Warburg: C. A. Ehrcnsvärd såsom tcckfiare ('9/io 91); — GustaJ III och C. A. Ehrensvärd (6/3 93); — Meddelanden Jrån Magdalena Rudcnschölds ungdomsdagar (7/5 94); — Bell-mansdiktens injlytande i Danmark (4/2 95); — Frihetstidens poli-

La9

tiskt-ekonomiska litteratur (2/i2 95); — Thomas Thorilds ställning i den gustavianska tidens vitterhet jämte några nya bidrag till hans biografi (*4/1 96); — Tal på fem tioårs dag en af Es. Tegnérs död (om Tegnérs ungdomsdiktning, 2/ii 96); — Ett förspel till den Kellgrenska kulturstriden (*4/1 97); — Antik porträttmålning (2/u 97).

K. Carlson: Columbus och Toscanelli, eller frågan om prioriteten af idéen af en västlig väg till Indien ('% 93).

J. Vising: Den italienska språkfrågan (7/u 92); — Sagans uppkomst och vandringar (5/n 94); — Om språkskönhet (7/12 96); — Uppkomsten af den fransk-klassiska stilen (7/i 1 98).

J. Paulson: Al. Porcms Cato Ccnsorius, en typ för den gammalromerska andan (IO/i 94); — Några anmärkningar

till Oidipus-sagan (7/io 95); — Aristophanes satir öfver athenarnes processlystnad (2j 98).

V. Norström: Patriotismens apologi (4/3 95); — Den psykologiska förklaringen af religionens uppkomst och nahir (S/12 98).

G. Cedersciiiöld: Om eufemism (S/10 96); — Kvinnospråk

(I0/4 99).

L, - Stavenow: Frihetstidens politiska doktriner (*/n 97).

A. U. Bååth: De isländska trollsångerna (p/t 93); — Bröl-

lopsseder i Norden under 1500- och 1600-talen (5/3 94); — En fornnordisk Do7i-Quijotiad (>3/4 96). I

I sällskapet Gnistan, som består af ett stort antal för konst, litteratur och vetenskap intresserade personer, hafva följande föredrag hållits, nämligen af:

K. Warburg: Om Gustaf II Adolf i svensk diktning (S/12 94); — Om Rafaels konst ('5/i 96).

J. Vising: Dantebiografer (4/io 93); — Om den italienska språkfrågan (IO/io 94); — Om litterära förfalskningar (2/io 95); Italienska resande i Sverige (7/4 97); — Referat af en nyutkommen afhandling om kyssens historia (29/n 97).

J. Paulson: Catullus och Lesbia, en litteratur- oah kulturhistorisk skildring från det gamla Rom (213 92); — Cato och fruarna, ett bidrag till kvinnoemancipationens historia (8/2 93); —

LaIO

Sokrates och Aristophanes, ett stycke antik kulturhistoria ('/u 93); — Om Orestes- och Antigone episoderna i den grekiska sagan (10/2 97); — Ett sagospel af Aristophanes (*4/4 97); — En idyll från grekiska senantiken (8/3 99).

L. Stavenow: Några drag af det parlamentariska lifvet i Sverige på oo-talet (S/2 96); — fohannes Magnus och hans histories krif ning (5/io 98).

R. Kjellén: Mongolisk lifsåskädning ('3/4 99).

L. Wåhlin: Ur Thomas Platters lif (,0/2 92); — Vergilius under medeltiden (6/i2 93); — Om inredning af bibliotek med särskildt af seende på Göteborgs Stadsbiblioteks nybyggnad (l4/4 98).

I Alliance Fransaise (i Göteborg) har J. Vising föredragit: Sur le style frangais (7/3 93); — La méthode de travail de quelques auteurs fr anfais (2/i i 94); — Scenes de la vie des mots (^/i o 95).

M. Gandolphe: Sur la vie mondaine sous le premier empire (*8/3 95); — Fr anf ois Coppée (23/4 95).

I English Society (i Göteborg) liar F. Holthausen föreläst om Scandinavian Elements in the English Language (98).

III. I lärareföreningar m. m.

För Göteborgs Läraresällskap har J. Paulson föredragit En idyll från den grekiska senantiken (mars 99) och

O. E. Lindberg Om hittiterna och deras egendomliga skrift (22U 99).

Till Läraresällskapets i Stockholm föreläsningar har K. Warburg bidragit genom att föreläsa öfver Velasquez (h. t. 98).

LaI Göteborgs Flickskoleförening har

J. Vising föreläst om Uppkomsten af den fransk-klassiska stilen (v. t. 99).

J. Paulson hållit föredrag öfver ämnet: Till belysning af pliktbegreppet hos grekerna (h. t. 97).

G. Cederschiöld har föredragit Om svensk uppsatsskrif-ning för mognare ungdom (h. t. 96).

F. Holthausen har föreläst om Scandinavian Elements in the English Language (98).

I Göteborgs Folkskollärares föreläsningsförening har

L. Stavenow föreläst om Egyptens historia och kultur i forntiden (6 förel., h. t. 95),

O. E. Lindberg öfver Ursemitisk historia (4 förel., v. t 93),

A. U. Bååth om Forntida bröllopsseder i Norden.

Vid de förnämligast af folkskollärare besökta Feriekurserna i Lund har J. Paulson föreläst om Samhällsklasserna i Rom (4 förel., 96); och vid Sommarkurserna på Grebbestad har O. E. Lindberg föredragit om Ursemitisk historia (2 förel., 94).

Vid skolmöten och skolfester hafva tal och föredrag hållits af flere bland Högskolans lärare: af E. Carlson vid invigningen af Landala skolhus (i8/6 92, återblick på 50 års utveckling sedan folkskolestadgan af 1842'), vid Gustaf Adolfs-festen i Excercishuset (6/u 92), såsom ordförande vid n:te allmänna folkskolläraremötet i Göteborg 18931 2 3; af J. Vising, J. Paulson och G. Cederschiöld vid afslutningar i högre flickskolor; af O. E. Lindberg vid Göteborgs folkskolors Pestalozzi-fest 1896 öfver Pestalozzis lif och verk 3 samt vid åtskilliga andra skolfester.

I detta sammanhang kan anföras, att O. E. Lindberg hållit 6 föredrag öfver olika ämnen vid folkhögskolor; att A. U. BÅIth vid Tärna folkhögskola uppläst några af de föredrag, som här (under hans namn) äro upptagna i nästa afdelning, samt att K. Warburg i Stockholm bidragit till Borgarskolans föreläsningar med att föreläsa öfver Schiller.

1 Tryckt i Göteborgs folkskolors årsberättelse 1893.

2 Tryckt i mötets förhandlingar s. å.

3 Tryckt i Göteborgs folkskolors årsberättelse 1897.

LaIV. För arbetare.

I Göteborgs Arbetareinstitut hafva förekommit följande föreläsningar af lärare vid Högskolan:

Hj. Edgren: Bildningssträfvanden utanför skolan i Amerika (i förel., h. t. 92).

K. Warburg: Om Rafacls madonnor (1 förel., v. t. 96); prof. Warburg har hela tiden varit vice ordförande i Institutets Styrelse och i denna egenskap stundom talat vid årsafslut-ningarna.

O. E. Lindberg: Historiska karaktärer (143 förel., v. t. 92—v. t. 99); bland dessa kurser märkas särskildt Karaktärs-bilder från den muhammedanska världen under medeltiden (10 förel., h. t. 94), Framstående orientaliska personligheter (9 förel., h. t. 98), Karaktärsbilder ur de gamle persernas historia (7 förel., v. t. 99); dessutom har prof. Lindberg h. t. 94 hållit ett minnestal öfver Gustaf II Adolf samt i början af hvart och ett af de senaste 7 åren hållit minnestal öfver de under föregående år aflidue framstående personligheterna.

R. Kjellén: for dens yta (8 förel., v. t. 93); Bilder från höga norden (15 förel., h. t. 93, v. och h. t. 94); Från mänsklighetens utkanter, bilder ur de lägsta naturfolkens lif (5 förel., v. t 96); Bilder ur fapans historia (5 förel., h. t. 96).

A. U. Bååth: Ur Sveriges litteraturhistoria under det gustavianska iidehvarfvet (6 förel., h. t. 91); Nordens gudavärld enligt fornsångerna (5 förel., v. t. 92); Svenska skaldeporträtt (7 förel., h. t. 92); Kulturbilder från Sveriges medeltid (6 förel., v. t 93); Författareporträtt ur den nyare svenska litteraturen (5 förel., h. t. 93); Bilder ur nordens odlingshisioria imder ij-och 1600-talen (11 förel., v. och h. t. 94); Bilder ur Sveriges litteraturhistoria (5 förel., v. t. 95); Svenska kulturbilder från 1700-talet (4 förel., h. t. 95); Kulturbilder från Lithauen (1 förel., h. t. 95); Kvinnor i Sveriges litteratur (6 förel., v. t. 96); Danska skalder och författare (11 förel. h. t 96 och v. t. 97); Tegnérs Fritjofs saga, jämförd med den fornnordiska sagan af samma namn (1 förel., h. t. 96); Norska skalder i vårt århundrade (6 förel., h. t. 97); Stormän inom tyska litteraturen (6 förel., v. t. 98); f. A. Wadman (1 förel., v. t.

98); Tyska skalder och

Va13

författare (3 förel., h. t. 98); Kvädet om Skide (1 förel., h. t. 98); Georg Stiernhielm, ett 200-års-minne (1 förel., h. t 98); Stormän inom Englands litteratur (5 förel., v. t. 99).

Åtskilliga af de ofvau omnämnda föredragen hafva af föreläsarne upprepats i Institutets filialer i stadens aflägsnare delar (Majorna, Redbergslid).

För arbetare afsedda föreläsningar hafva af O. E. Lindberg, R. Kjellén och A. U. Bååth hållits öfver åtskilliga af ofvan anförda ämnen äfven på flere ställen utom Göteborg, nämligen Lindholmen (Lundby), Trollhättan, Vänersborg, Tida-liolm, Uddevalla, Halmstad; å dessa ställen hafva alla tre de nämnda lärarne föreläst. Lindberg och Kjellén ha dessutom föreläst i Jonsered, Lindberg och Bååth i Jönköping, Lindberg i Säfveuäs och Norrköping, Kjellén i Borås och Varberg, Bååth i Falköping och Helsingborg.

Därvid har R. Kjellén äfven föreläst öfver ett par nya ämnen, näml. Resebilder från Norrland (h. t. 97, i Trollhättan), Några drag ur samhällsskicket i det gatnla Västergötland (v. t. 99, i Tidaholm).

V. För Kristliga Föreningen af Unge Män.

För Göteborgsafdelningen af ofvannämnda förening hafva föredrag1 hållits af följande bland Högskolans lärare, nämligen af

Hj. Edgren: Amerikanska sträfvanden för bildningens

utbredande utanför skolan (v. t. 92).

J. Paulson: En gammal romare (93); Ur den grekiska sagan (97); Aristophanes komedi »Fåiglarne* (98); m. m.

1 I hufvudsak samma begränsning iakttages bär som för nästa afdel-ning; se slutet af första stycket i VI.

Åj14

V. Norström: Om patriotism och kosmopolitism (h. t. 92); Om världsförsakelse (v. t. 93).

G. Cederschiöld: Om framsteg i språket (h. t. 97).

L. Stavenow: Den nationella rörelsen i Tyskland i början af vårt århundrade (v. t. 95); En bild från det gamla Egyptens lif (h. t 95); Konung Gustaf III som människa och regent (v. t. 98); Finlands skiljande från Sverige (v. t. 99).

O. E. Lindberg: Perikles (95); Demostenes (96); Natur och ande i kulturarbetet (96); Abälard och Heloise (96); m. fl.

R. Kjellén: Om vår tids nationalitetssträfvanden (v. t. 92); Om vår tids parlamentarism (h. t. 92); Den sista stora nordpolsexpeditionen Greely 1881—1884 (94); Dödar kulturen lif sglädjen? (v. t. 96).

A. U. Bååth: Om nordmannatågen (91); Om Lithauen (95).

E. Liljeqvist: Edwin Arnolds dikt t Asiens ljus» (v. t. 95).

VI. För andra föreningar och sällskap.

Af Högskolans lärare hafva föredrag och föreläsningar hållits inom åtskilliga för personer af vissa fack bestämda föreningar och sällskap. Vid redogörelse för de inför sådana fackföreningar hållna föredrag uteslutas här så väl tal öfver allmänna moraliska ämnen som tal om särskilda på dagordningen stående sociala, politiska eller religiösa frågor; ty då ju sådana tal i regeln afse mera att öfvertyga än att undervisa, torde de böra betraktas såsom fallande utanför området för denna redogörelse.1

1 Det kan förefalla inkonsekvent, att lärareföreningar o. d. icke sammanförts med andra fackföreningar, samt att bland föredrag inför lärare och skolor äfven sådana, hvari moraliserande element ingått, blifvit (om också blott

mera i förbigående) nämnda. Bägge delarna torde dock visa sig vara berättigade, när man besinnar, att det är fråga om den från en undervisningsanstalt utgående verksamheten.

För Fornminnesföreningen i Skara har R. Kjellén hållit två föredrag om Stat och samhälle i det gamla Vestergötland (h. t. 96, h. t. 98).

I Göteborgs handtverks- och industriforening har L- Sta-

venow föreläst om Finlands skilsmässa från Sverige (v. t. 99) samt L. Wåhlin om Amerikas upptäckande af nordboarne (h. t. 92). I Göteborgs kontoristförening hafva föreläsningar hållits af

F. Holthausen: Deutsche Volksféste (h. t. 98).

L. Stavenow: Finlands skilsmässa från Sverige (v. t. 99). R. Kjellén: Om polarfrågans nuvarande ståndpunkt (h. t. 95); Om det gamla Grönland (h. t. 96)\ Japanska lifsbilder (v. t. 99); m. m.

A. U. Bååth: Om skalden fohan Wadman.

E. Liljeqvist: Mytbildning och myttolkning (h. t. 95).

I Göteborgs handelsbiträdeförening har L. Stavenow föreläst om Det adertonde århundradets protektionism i Sverige (h. t. 96).

Bihang: Populära skrifter.

Då en begränsning efter vissa objektiva grunder visat sig nödvändig, hafva i nedanstående förteckning upptagits endast sådana publikationer, som ingå antingen

1) i samlingar, hvilkas populära syfte uttryckligen är an-gifvet; eller

2) i alfabetiskt uppställda uppslagsböcker, som äro ämnade för den stora allmänheten; eller

3) i sådan periodisk litteratur, som vänder sig till den stora allmänheten, icke till fackkretsar1; dessutom upptagas här äfven

4) skolböcker.

Det har ej kunnat undvikas, att genom denna begränsning skrifter, hvilka till sin art varit lika populärt affattade som flera af de här anförda, blifvit förbigångna; ja, ett och

1 Dock anföras här uppsatser i pedagogiska tidskrifter, jfr noten till afd. VI.

annat af de i det föregående omnämnda populära föredragen har, emedan det blifvit utgifvet såsom särskild skrift eller i lärda samfunds handlingar eller i en facktidskrift, måst uteslutas från denna bibliografi.

För fullständigande af här nedan följande förteckning hänvisas därför till Högskolans årsredogörelser, där lärarnes utgifna skrifter regelbundet anföras.

Till Högskolans s. k. offentliga föreläsningar (se här ofvan afd. I) ansluter sig nära den sedan 1895 i Göteborg (å VVetter-gren & Kerbers förlag) utgifna serien: Populärt vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs högskola. Af denna serie hafva hittills följande tio band utkommit:

A. Kock, Om språkets förändring 1896 (= n:o III), 171 s.

K. Warburg, Velasqucz och hans konst 1899 (= 11:0 X), 85 s.

J. Vising, Dante 1896 (= 11:0 V), 165 s.; Rolandssångcn, jämte en inledning om den äldsta franska litteraturen 1898 (= 11:0 VIII), 166 s.

J. Paulson, Oidipus-sagan i den grekiska tragedien 1895 (= n:o I), 135 s.

G. Cederschiöld, Om svenskan som skriftspråk 1897 (= n:o IV), 355 s.

L. Stavenow, Den stora engelska revolutionen i det sjuttonde århundradets midt 1895 (= n:o II), 188 s.; Frihetstiden, dess epoker och kulturlif 1898 (= n:o VII), 234 s.

O. E. Lindberg, Muhamtned och Qöranen 1897 (= n:o VI), 194 s.

J. Mortensen, Medeltidsdramat i Frankrike 1899 (= n:o IX), 203 s.

I Föreningen Heimdals folkskrifter har L. Stavenow offent-liggjort Gustaf II Adolf, hans personlighet och betydelse 1894 (— n:o 16—17) och

R. Kjellén Unionen, sådan den skapades och sådan den blef I 1893 (— n:o 1), II 1894 (= n:o 14—15), III 1894 (—n:o 18—19).

La17

I Smaastykker, ved Udvalget for Folkeoplysningens Fremme (København 1895) XIX, 4 har utkommit: G. Cederschiöld, De gamle islandske Skindboger, oversat fra Svensk med Forfatterens Tillladelse, af Albert Dahl.

Till Nordisk familjebok (Stockholm) hafva K. Warburg,

J. Vising, L. Stavenow och R. Kjellén bidragit med artiklar.

K. Warburg har äfven lämnat bidrag till Salomonsens Konversationslexikon for Norden (København).

Vid redigerandet oeh tryckningen af Ordbok Sfver svenska språket, utgifven af Svenska Akademien har G. Cederschiöld medverkat.

I Nordisk tidskrift, ut g. af Letlerstedtska foreningen (Stockholm) hafva influtit följande bidrag af lärare vid Högskolan:

Hj. Edgren, Högskolor, deras uppkomst och utbildning (1891); Om samuppfostran i Amerika, några statistiska iakttagelser (1892); Språkhistoriska ordböcker (1892).

K. Warburg, Emelie Flygare-Carlcn, en' litteraturhistorisk essay (1892); Till Thorilds biografi I (1896).

J. Vising, Rosen i forntiden och medeltiden (1893); Den italienska språkfrågan (1894) samt recensioner.

J. Paulson, en anmälan (1892).

G. Cederschiöld, Om s. k. subjekllösa satser (1895); Om eufemism (1896).

F. Holthausen, Uppkomsten af det äldre engelska dramat (1894).

R. KjELLÉN, Till nordpolsfrågans historik (1894).

A. U. Bååth, Några forntidsbilder fråti de norska kolonierna i Västerhafvet (1895).

E. Janzon, en anmälan (1896).

I Svensk tidskrift (Uppsala) har utkommit:

Hj. Edgren, De nyare språkens studium vid våra läroverk (1891).

Lai8

J. Paulson, en anmälan (1892); Tvenne ekloger af Ver-gilius i svensk tolkning (1893).

R. Kjellén, Den norska landtvärnsklausulen (1892).

I Nordisk revy (Stockholm) har R. Kjellén offentliggjort Några tankar om begreppet reaktion (1897).

Tidskriften Ord och bild (Stockholm) har fått följande bidrag:

K. Warburg, Från Magdalena Rudenschölds ungdomsdagar (1894); En dansk bok om svensk litteratur (1895).

J. Vising, Om sagans uppkomst och vandringar (1895). Hvad vi beundra i Dantes Komedi (1895).

J. Paulson, Sokrates och Ardstophanes (1893).

L. Stavenow, Gustaf Eriksson Vasa (1896).

R. Kjellén, Greelyexpeditionen vid Kap Sabine (1895);

J. Mortensen, Alphonse Daudet (1898).

I Läsning för folket (Stockholm) hafva följande uppsatser publicerats:

G. Cederschiöld, Framsteg i språket (1897).

R. Kjellén, fordens nordligasle folk (1894); Den försvunna Franklinexpeditionen (1895).

Till Pedagogisk tidskrift (Halmstad, Örebro) har J. Paulson bidragit med uppsatsen fohann Amos Comenius (1892) samt J. Vising, P\ Holthausen, L. Stavenow och E. Liljeqvist med recensioner. J. Vising har dessutom äfven lämnat bidrag till tidskriften Verdandi (Stockholm) och Tidskrift, utgifven af Pedagogiska föreningen i Finland (Helsingfors).

K. Warburg har i Svensk kalender för 1892 offentliggjort Karl August Ehrensvärd som tecknare; i kalendern Svea för 1892: Carl Larssons väggmålningar i Göteborgs Nya Elementarläroverk för flickor, i samma kalender för 1894: Svea 184g—; i Vintergatan, utg. af Sveriges författarförening: »Mantegnas ängel — Bellinis ängel/» (1894) och Viktor Rydbergs lefnad (1895).

I allmänna dagliga tidningar hafva intagits talrika uppsatser af K. Warburg, R. Kjellén och A. U. Bååth samt åtskilliga af J. Vising, L. Stavenow och O. E. Lindberg m. fl.

LaTill användning i skolor bestämda läro- och läseböcker hafva utgifvits af:

Hj. Edgren: *Key to the Exercises in Edgren's French Grammar* I, II (Boston 1893).

K. Warburg: *Svensk litteraturhistoria i sammandrag*, 4:de uppl. (Stockholm 1894); samma bok illustrerad (Sthlm s. å.); (tillsamman med H. Odhner:) *Svensk litteraturhistoria för folkhögskolor,* 3:dje uppl. (Sthlm 1897).

E. Carlson: *Skolgeografi, första kursen,* 3:dje uppl. (Sthlm 1891); *andra kursen,* 2:dra uppl. (Sthlm 1892).

J. Vising: *Fransk språklära, II Formlära, III Syntax* (Lund 1892); *Öfversättningar från svenska till franska* (Lund s. å.); *Nyckel* till dessa öfvers. (Lund s. å.); *Franska talöfningar af Johan Storm, Högre kurs, Svensk bearbetning* (Göteborg 1897).

J. Paulson: *Phædri Augusti Liberti Fabulæ Æsopiæ Selectæ* (Lund 1891); *Catulli, Tibulli, Propertii carmina selecta* (Lund 1892).

G. Cederschiöld: *Svensk läsebok,* I, 4:de uppl. (Göteb. 1895), 5:te (Göteb. 1898); *Svensk läsebok,* II, 4:de uppl. (Göteb. 1898); Svensk läsebok, III, 3:dje uppl. (Göteb.1898); (tillsamman med V. Olander:) *Svensk uppsatsskrifning för skolans lägre och mellersta stadier, I Handbok för läraren* (Lund 1896), 2:dra uppl. (Lund s. å.), 3:dje uppl. (Malmö 1897); samma bok, *II Öfningsbok för lärjungen* (Lund 1896), 2:dra uppl. (Lund 1897).

G. CEDERSCHIÖLD.

1

i

SØ

g